

Tygodnik Gospodarczy

Rok III

Poznań, dnia 17 maja 1947

Nr 20

T R E Ś Ć :

Pełnomocnictwo — Powszechna rejestracja przedsiębiorstw (str. 190) — Jednorazowe świadczenia na rzecz ofiar powodzi (str. 191) — Poradnik księgowego (str. 192) — Wyjaśnienia w sprawach skarbowych (str. 193) — Koszty wzorowe (str. 194) — Przedsiębiorstwa i zajęcia należące do rzemiosła (str. 195) — Komunikaty (str. 196).

Pełnomocnictwo

Pełnomocnictwo może być cywilne lub handlowe. Prokura jest rodzajem pełnomocnictwa handlowego. Poniżej omówimy pełnomocnictwo z pominięciem prokury.

1. Przedstawicielstwo w ogólności. — Przedstawicielstwo jest to działanie w cudzym imieniu ze skutkiem prawnym dla osoby reprezentowanej. Ktoś, zwany reprezentowanym, nie mogąc lub nie chcąc sam działać, posługuje się drugą osobą — zwaną przedstawicielem lub pełnomocnikiem — celem oświadczenia woli lub zawarcia umowy z tym, że druga osoba swoimi oświadczeniami wywołuje skutki prawne w osobie reprezentowanego. Przedstawiciel, który zawiera umowę w granicach swego umocowania, zobowiązuje reprezentowanego i nabywa dlań prawa bezpośrednio (art. 93, § 2 k. z.).

Podstawą prawną skutecznego działania w charakterze przedstawiciela jest umocowanie. Źródłem umocowania może być ustawa, statut lub wola reprezentowanego. I tak np. ojciec, opiekun, kurator znajdują swe umocowanie w ustawie. Zarząd spółki znajduje swe umocowanie w statucie spółki. Inny przedstawiciel znajduje swe umocowanie w woli reprezentowanego, która objawia się w udzieleniu pełnomocnictwa.

Warunkiem skutecznego działania w charakterze przedstawiciela jest: a) aby czynność prawna mogła być zdziałana przez przedstawiciela, b) aby przedstawiciel działał w granicach umocowania, c) aby działał w imieniu reprezentowanego.

2. Pełnomocnictwo i sposób jego udzielenia. Przedstawiciel czerpie moc do działania w cudzym imieniu ze skutkami prawnymi dla reprezentowanego — z ustawy, statutu, lub woli reprezentowanego. Przy przedstawicielstwie z woli reprezentowanego — albo lepiej pełnomocnictwie — umocowanie jest wynikiem aktu prawnego udzielenia pełnomocnictwa. Udzielenie pełnomocnictwa jest jednostronnym oświadczeniem woli przez

reprezentowanego, w którym nadaje on przedstawicielowi moc do działania w imieniu i ze skutkami prawnymi dla mocodawcy.

Oświadczenie woli może być złożone wobec pełnomocnika lub też w stosunku do osoby trzeciej, z którą działający w cudzym imieniu ma dokonać czynności prawnych.

Pełnomocnictwo nie zobowiązuje przedstawiciela do działania, lecz uprawnia go jedynie do dokonania czynności. Często pełnomocnik jest zmuszony do działania w imieniu reprezentowanego, ale obowiązek ten nie płynie z pełnomocnictwa, lecz jedynie np. z umowy o pracę lub umowy zlecenia. Umocnienie do działania, którym jest pełnomocnictwo, należy więc wyraźnie odróżnić od stosunków wewnętrznych, jakie istnieją między przedstawicielem i reprezentowanym, na podstawie którego przedstawiciel zobowiązał się działać jako np. pracobiorca lub przyjmujący zlecenie.

Pełnomocnictwa może udzielić każdy, kto ma zdolność do działań prawnych. Do pełnomocnictwa zwykłego odnoszą się przepisy kodeksu zobowiązań (art. 93—102 k. z.). Do pełnomocnictwa handlowego odnoszą się przepisy kodeksu handlowego (art. 60—69 k. h.).

Kupiec jednoosobowy — podobnie jak zwykła osoba — nie jest skrupowany przy wystawianiu pełnomocnictwa; może on ustanowić pełnomocnika zwykłego lub handlowego obok prokurenta lub też zamiast niego. — Przy ustanawianiu pełnomocnika przez spółkę jawną ma zastosowanie zasada, że do ustanowienia pełnomocnika do spraw zwykłych — a więc i pełnomocnika handlowego, o którym mowa w art. 66 k. h. — upoważniony jest każdy, od prawa reprezentacji spółki nie wyłączony, wspólnik. Jeżeli jednak przed ustanowieniem takiego pełnomocnika o zamiarze wspólnika dowiedział się inny wspólnik i sprzeciwił się temu, potrzebna będzie uprzednia uchwała wspólników.

Od tej ostatniej zasady istnieje wyjątek, gdy chodzi o czynność nagłą. W sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki — a więc i do wystawienia pełnomocnictwa w tych sprawach — potrzebna jest zgoda wszystkich współników, nawet wyłączonych od prowadzenia spraw spółki. Kto jest uprawniony albo wyłączony od prowadzenia spraw spółki, o tym dowiadujemy się z rejestru handlowego. — Jeśli chodzi o inne spółki handlowe, obowiązują podobne zasady, choć nie brak tu różnic. Szczególnie omawiając reprezentowanie spółki należy wspomnieć o zarządzie, którego działanie reguluje statut. Zazwyczaj dwóch członków zarządu łącznie, lub też członek zarządu łącznie z prokurentem będą upoważnieni do ustanawiania pełnomocnika dla zwykłych spraw.

Po stronie osoby udzielającej pełnomocnictwo potrzebna jest zdolność do działań prawnych. Inaczej jeśli chodzi o osobę przedstawiciela. Ten ostatni może stać się pełnomocnikiem i zawierać skuteczne umowy w cudzym imieniu nie mając sam zdolności do działań prawnych. Ograniczenia zdolności do działań prawnych pełnomocnika nie mają wpływu na ważność umowy zawartej w imieniu mocodawcy. Jednakże jeżeli ograniczenie nastąpiło po udzieleniu pełnomocnictwa, umowa, zawarta przez pełnomocnika w imieniu mocodawcy, po tym ograniczeniu jest nieważna wówczas, gdy mocodawca o tym ograniczeniu nie wiedział albo dowiedziawszy się nie miał już czasu odwołać pełnomocnictwa.

3. Zakres pełnomocnictwa. — Zakres pełnomocnictwa zależy od woli mocodawcy. Wola często jest wyrażona w sposób niejasny, to też w interesie osób 3-ch oraz mocodawcy prawo wprowadza w pewnym zakresie wymóg formy dla pełnomocnictwa i żąda, by umocowanie do ważnych czynności było wyraźnie w pełnomocnictwie wypowiedziane, a przy innych czynnościach wprowadza przepisy interpretujące wolę reprezentowanego.

I tak, udzielenie pełnomocnictwa cywilnego ogólnego upoważnia jedynie do zwykłych czynności. Kodeks zobowiązań wyraźnie postanawia, że udzielenie pełnomocnictwa ogólnego nie obejmuje umocowania do zbywania i obciążania nieruchomości, zaciągania pożyczek i zobowiązań wekslowych, czynienia darowizn, przyjmowania lub zrzekania się spadków, zawierania ugód, wytaczania powództw, czynienia zapisów na sąd polubowny i wykonywania innych czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu (art. 95 k. z.). Podobnie pełnomocnictwo handlowe, ujęte w formie ogólnej, upoważnia jedynie do zwykłych czynności. Kodeks handlowy postanawia, że pełnomocnictwo, nie będące prokurą, udzielone przez kupca do prowadzenia, bądź całego przedsiębiorstwa, bądź jego części, bądź też do czynności pewnego rodzaju, upoważnia do wszystkich czynności, jakie zazwyczaj wiążą się z poręczonym pełnomocnikowi zakresem działania. Do przeniesienia całości otrzymanego pełnomocnictwa, do zbycia przedsiębiorstwa, wydzierżawienia i ustanowienia na nim prawa użytkownika, do zbywania lub obciążania nieruchomości, prowadzenia sporów, zawierania ugód, czynie-

nia zapisów na sąd polubowny, podpisywania weksli i czeków, zaciągania pożyczek, potrzeba wyraźnego upoważnienia (art. 66 k. h.). Inne ograniczenia pełnomocnictwa są skuteczne wobec osób trzecich jedynie wtedy, gdy osoby te o ograniczeniach wiedziały lub wiedzieć były powinny (art. 66, § 2 k. h.).

Widzimy więc, że przy pełnomocnictwach różniamy czynności zwykłe i niezwykłe. Przy czynnościach zwykłych można udzielić pełnomocnictwa ogólnego. Przy czynnościach niezwykłych, jak np. zaciąganiu pożyczek, podpisywaniu weksli i czeków, potrzeba wyraźnego upoważnienia. To wyraźne upoważnienie może być ujęte w formie pełnomocnictwa obejmującego rodzaj niezwykłej czynności (np. zbycie nieruchomości), jeżeli ustawa nie wymaga pełnomocnictwa do poszczególnych czynności (np. zbycia ściśle określonej nieruchomości).

Prawo handlowe określa też zakres umocowania pomocników handlowych. Pomocnik, który jest osobą działającą poza zakładem kupca, musi mieć pełnomocnictwo wg. ogólnych zasad. Dodatkowo obowiązuje tu reguła, że jeżeli kupiec pełnomocnika takiego używa do sprzedaży, uważa się go w razie wątpliwości za upoważnionego do odbioru ceny kupna za towar, który wydaje, do ustanowienia terminów zapłaty w granicach przyjętych zwyczajem, do odbioru zawiadomień o wadach towaru i oznajmień o pozostawieniu towaru do dyspozycji oraz innych podobnych oświadczeń. (art. 67 k. h.). — Pomocnika, który jest osobą czynną za wiedzą kupca w lokalu przedsiębiorstwa, przeznaczonym od obsługi publiczności, uważa się w razie wątpliwości za upoważnionego do załatwiania interesów, jakie zazwyczaj w tego rodzaju przedsiębiorstwach i lokalach są podejmowane (art. 68 k. h.).

4. Rodzaje pełnomocnictwa. — a) Pełnomocnictwo ogólne — upoważnia do wszelkich zwykłych czynności, jakie z reguły wiążą się z poręczonym pełnomocnikowi zakresem działania (art. 95 k. z. i 66 k. h.).

b) Pełnomocnictwo częściowe — jest to pełnomocnictwo handlowe, udzielone przez kupca do prowadzenia części przedsiębiorstwa (art. 66 k. h.).

c) Pełnomocnictwo gatunkowe — jest to pełnomocnictwo udzielone do wszystkich czynności pewnego rodzaju.

d) Pełnomocnictwo szczególne — jest to pełnomocnictwo dotyczące indywidualnie oznaczonej czynności.

e) Pełnomocnictwo łączne — jest to pełnomocnictwo, na podstawie którego dwie lub więcej osoby mają działać w sposób łączny a więc niesamodzielnie, bo w zależności jednej od drugiej. Pełnomocnictwo takie daje lepsze zabezpieczenie interesów mocodawcy (art 102, § 2 k. z.).

5. Forma pełnomocnictwa. — Zasadniczo udzielenie pełnomocnictwa nie wymaga żadnej formy. Pełnomocnictwo może być w dowolnej formie, a więc na piśmie, ustnie lub nawet w sposób dorozumiały, np. w formie milczącej dane. Uznaje się pełnomocnictwo za udzielone w sposób milczący gdy ktoś w stosunku do osoby trzeciej występuje jako pełnomocnik innej osoby, a osoba ta wiedząc

o tym pozwala mu działać w taki sposób, w jaki w stosunkach uczciwego obrotu występować może tylko pełnomocnik. Pełnomocnictwo ogólne handlowe również nie wymaga żadnej formy (art. 66, § 3, k. h.). Od zasady dowolności formy istnieją dwa wyjątki. Pełnomocnictwo wymaga zachowania formy i to pod nieważnością: a) w wypadkach udzielenia ogólnego pełnomocnictwa cywilnego (art. 95 i 96 k. z.); b) jeżeli do ważności umowy potrzebna jest szczególna forma, pod rygorem nieważności, udzielenie pełnomocnictwa powinno nastąpić w tej formie (art. 96 k. z.). Nie stosuje się tej zasady, gdy prawo wymaga dla pewnych czynności formy pisemnej jedynie w celach dowodowych, a nie pod rygorem nieważności.

6. Działanie pełnomocnika. — Pełnomocnik, jak każdy przedstawiciel, oświadcza własną wolę. Wola i wiedza oraz zachowanie się pełnomocnika oddziałują na stosunki prawne mocodawcy. Wady w oświadczeniu woli, zachowanie się, dobra lub zła wiara po stronie pełnomocnika czy też osoby, która z nim umowę zawarła — wywierają również skutki bezpośrednie w stosunkach mocodawcy. Przepisy o wadach oświadczenia stosują się odpowiednio do oświadczeń woli złożonych w cudzym imieniu (art. 45 k. z.).

Pełnomocnik w zasadzie nie może przenieść pełnomocnictwa na inną osobę. Wyjątkowo może on to uczynić, tj. na swoje miejsce podstawić kogo innego, jeżeli ta możliwość została mu wyraźnie nadana przez pełnomocnictwo albo wynika z ustawy lub ze stosunku będącego podstawą pełnomocnictwa (art. 102, § 1 k. z.). I tak np. prawo ustroju adwokatury pozwala adwokatowi przenieść pełnomocnictwo pod pewnymi warunkami. Przyjmujący zlecenie, będzie mógł na podstawie stosunku zlecenia przenieść pełnomocnictwo, jeśli jest taki zwyczaj lub zmuszą go do tego okoliczności (art. 503, § 1 k. z.).

Pełnomocnik nie może zawierać umowy z samym sobą, jako pełnomocnik drugiego.

7. Wygaśnięcie pełnomocnictwa. — Pełnomocnictwo opiera się zwykle na jakimś wewnętrznym stosunku prawnym między mocodawcą i pełnomocnikiem, którym może być np. umowa o pracę, zlecenia, lub spółki. Z wygaśnięciem tego stosunku prawnego, który był podstawą pełnomocnictwa, wygasa i umocowanie do czynności prawnych.

Nie zawsze pełnomocnictwo opiera się na wyżej wymienionym stosunku prawnym, a poza tym często może ono wygasnąć mimo trwania stosunku podstawowego. Pełnomocnictwo traci moc również z woli stron albo skutkiem specjalnych zdarzeń.

A. Z woli stron wygasa pełnomocnictwo skutkiem odwołania oraz ziszczenia się warunku oraz nadejścia terminu.

a) Odwołanie i ograniczenie pełnomocnictwa może nastąpić każdego czasu, jeżeli temu nie sprzeciwia się stosunek prawny będący podstawą pełnomocnictwa (art. 98 k. z.).

Strony mogą się też umówić, że pełnomocnictwo jest nieodwołalne. Stosunek prawny, będący podstawą pełnomocnictwa, czyni pełno-

mocnictwo nieodwołalnym, np. w wypadkach zlecenia nieodwołalnego. Dalej, uznano za nieodwołalne pełnomocnictwo, gdzie kupiec daje swemu cichemu współnikowi pełnomocnictwo, ażeby mu umożliwić wgląd w interesy przedsiębiorstwa, a również gdy wierzyciel uzyskuje pełnomocnictwo od swego dłużnika, aby móc w sposób bezpośredni skontrolować stan jego przedsiębiorstwa.

b) Jeżeli pełnomocnictwo zostało udzielone z określeniem warunku lub terminu — ziszczenie się warunku lub nadejście terminu powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa.

B. Skutkiem specjalnych zdarzeń wygasa pełnomocnictwo w wypadku śmierci, upadłości, zbycia przedsiębiorstwa oraz zakończenia działalności kupca.

a) Śmierć mocodawcy i uznanie za zmarłego powodują z reguły wygaśnięcie pełnomocnictwa, o ile temu nie sprzeciwia się stosunek prawny będący podstawą pełnomocnictwa (art. 98 k. z.). Pełnomocnictwo nie wygasa, gdy np. podstawą stosunku była umowa o zlecenie (art. 514 k. z.), umowa o pracę (art. 472 k. z.) oraz umowa o dzieło (art. 497, § 2, k. z.). Pod pewnymi warunkami jest również możliwe wyraźne ustanowienie pełnomocnictwa, które nie wygasa wskutek śmierci mocodawcy i wtedy pełnomocnictwo wiąże spadkobierców.

b) Śmierć pełnomocnika i uznanie za zmarłego powoduje również wygaśnięcie pełnomocnictwa — o ile nie sprzeciwia się temu stosunek będący podstawą pełnomocnictwa. Jeśli pełnomocnictwo jest nadal utrzymane, do działania będą upoważnieni spadkobiercy.

c) Upadłość mocodawcy nie powoduje sama przez się wygaśnięcia pełnomocnictwa, o ile nie wynika to z podstawowego stosunku, na którym oparte jest pełnomocnictwo. I tak w wypadkach zlecenia, umowy agencji lub umowy komisowej pełnomocnictwo wygasa.

d) Wskutek zbycia przedsiębiorstwa, pełnomocnictwo handlowe — udzielone przez zbywcę — wygasa z samego prawa. Natomiast w wypadku dzierżawy przedsiębiorstwa i w razie ustanowienia na nim użytkownika, udzielone przez właściciela pełnomocnictwo handlowe nie wygasa samo przez się, a jedynie w stosunku do dzierżawcy lub użytkownika ulega zawieszeniu. Kupiec czasowy, który dzierżawi lub użytkuje przedsiębiorstwo, może ustanowić nowego pełnomocnika, którego pełnomocnictwo handlowe wygasa skutkiem ustania dzierżawy lub użytkownika, tj. z chwilą gdy reprezentowany kupiec czasowy traci charakter kupca.

e) Zakończenie działalności handlowej przez kupca powoduje z reguły wygaśnięcie pełnomocnictwa handlowego, gdyż tylko kupiec — i to w zakresie prowadzenia przez niego przedsiębiorstwa handlowego — może udzielić pełnomocnictwa.

d) Wygaśnięcie pełnomocnictwa często ujdzie uwadze osób trzecich. Prawo dąży do ochrony tych osób i dlatego obowiązuje tu zasada, że wygaśnięcie lub ograniczenie pełnomocnic-

stwa nie wpływa na ważność umowy, zawartej przez pełnomocnika w granicach umocowania, chyba że druga strona w chwili zawarcia umowy o wygaśnięciu lub ograniczeniu pełnomocnictwa wiedziała lub wiedzieć była powinna (art. 100 k. z.).

8. Skutki działania bez pełnomocnictwa. — Kto działa bez pełnomocnictwa albo pełnomocnictwo przekroczy, ten nie nabywa praw ani obowiązków na rzecz osoby, której imieniem działa. W warunkach takich nie powstają zamierzone skutki prawne między reprezentowanym i osobą trzecią, która dążyła do zawarcia umowy. Jednakże czynności zdziałane nie są nieważne, lecz pozostają w zawieszeniu aż do wyjaśnienia, czyli aż do zatwierdzenia lub odmowy zatwierdzenia przez reprezentowanego. Aż do wyjaśnienia osoba trzecia jest związana umową; może jednak wyznaczyć osobie, w której imieniu umowa była za-

warta, tj. reprezentowanemu, odpowiedni termin do potwierdzenia umowy i po bezskutecznym upływie terminu staje się wolna od zobowiązania (art. 101, § 2, k. z.).

Potwierdzenie umowy przez reprezentowanego nadaje umowie pełne znaczenie i odnosi skutki już w chwili jej zawarcia, czyli działa wstecz. Dobrowolne wykonanie umowy w całości lub części przez reprezentowanego jest równoznaczne z potwierdzeniem (art. 101, § 4 k. z.).

Jeżeli potwierdzenie nie nastąpiło, osoba trzecia może żądać od tego, kto działał jako pełnomocnik, naprawienia szkody, jaką poniosła przez to, że zawarła z nim umowę w zaufaniu do istnienia pełnomocnictwa (art. 101, § 3, k. z.), a jeśli działający jako pełnomocnik jest kupcem — naprawienia szkody albo dopełnienia umowy. (art. 69 k. h.).

dr Z. Nowakowski.

Powszechna rejestracja przedsiębiorstw

W „Dzienniku Ustaw” Nr 32, pod poz. 148 ukazał się dekret z dnia 11. IV. 1947 r. „o uporządkowaniu rejestrów uprawnień przemysłowych”, który wszedł w życie z dniem 16. IV. 1947 r. Zanim przystąpimy do omówienia tego dekretu, musimy wyjaśnić, co to są „rejestry uprawnień przemysłowych”. Są to rejestry, do których władze przemysłowe I instancji wpisują uprawnienia przemysłowe wydane na podstawie ustawy przemysłowej, a więc „potwierdzenie zgłoszenia przemysłu” na wolne przedsiębiorstwa przemysłowe, usługowe i handlowe, „koncesje” na przedsiębiorstwa koncesjonowane (np. przemysł gospodni i na sklepy handlu starzyzną) i akty „zatwierdzenia” zakładów przemysłowych. Obowiązek prowadzenia takich rejestrów przewiduje art. 136 ustawy przemysłowej z roku 1927. Po wojnie zrestytuowanie tych rejestrów, ważnych nie tylko dla kontroli uprawnień przemysłowych, lecz również dla celów statystycznych i sprawozdawczych, napotykało widocznie na trudności, wobec czego nowy dekret dąży do ich utworzenia wzgl. zaktualizowania drogą nałożenia na wszystkich prowadzących samoistnie przemysł (wytwórczy, handlowy, usługowy, rzemieślniczy) obowiązku zarejestrowania przedsiębiorstwa u władzy przemysłowej I instancji (starosty powiatowego a w miastach grodzkich w zarządzie miejskim).

Dekret postanawia mianowicie, że kto w dniu jego wejścia w życie, a więc po dniu 15 kwietnia 1947 r. prowadzi przemysł w rozumieniu prawa przemysłowego (przedsiębiorstwa przetwórcze, handlowe, usługowe, rzemieślnicze) nie należący do przemysłów koncesjonowanych, winien donieść o prowadzeniu przemysłu władzy przemysłowej I instancji. Formę takiego doniesienia (zgłoszenia) ustala art. 7 prawa przemysłowego; postanawia on, że w doniesieniu należy podać:

1. imię, nazwisko, wiek, przynależność państwową i miejsce zamieszkania przedsiębiorcy; 2. rodzaj przemysłu (handlu) możliwie z dokładnym określeniem przedmiotu przedsiębiorstwa; 3. miej-

sce prowadzenia przedsiębiorstwa (siedzibę, lokal); 4. firmę przedsiębiorstwa. Osoby prawne, a więc np. spółki z ogr. odp., spółdzielnie, podają w zgłoszeniu tylko dane, wskazane pod 2 — 4. Nadto osoby prawne mają na podstawie ogólnego przepisu, zawartego w art. 5 prawa przem., obowiązek ustanowić i podać władzy przemysłowej zastępcę, posiadającego ustawowe warunki prowadzenia danego przedsiębiorstwa. Oczywiście, że przy zgłoszeniu warsztatu rzemieślniczego przedsiębiorca winien przedstawić swoje dowody uzdolnienia zawodowego.

Dekret postanawia dalej, że kto w dniu jego wejścia w życie prowadzi przemysł lub rzemiosło koncesjonowane, winien złożyć władzy przemysłowej uwierzytelniony odpis koncesji. Chodzi tu m. in. o takie przedsiębiorstwa jak: hotele, pensjonaty, sklepy handlu starzyzną, zakłady instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych, gazowych, elektrycznych i kominiarstwo. Kto ma te dokumenty uwierzytelnić? Zdaniem naszym uwierzytelnienie niekoniecznie musi być dokonane przez notariusza; może je uskuteczyć władza przemysłowa, jako że chodzi tu o dokument przeznaczony do własnych akt danego urzędu.

Niezależnie od obowiązku zgłoszenia przedsiębiorstwa, dekret nakazuje zgłosić również wszelkie „zakłady przemysłowe”, na których urządzenie prawo przemysłowe przepisuje „zatwierdzenie” przez władzę przemysłową I wzgl. II instancji (art. 14 i 16). Chodzi tu mianowicie o wszelkie zakłady i warsztaty, które używają napędu mechanicznego, następnie o takie, które z powodu swego położenia lub wykonywanego w nich przemysłu mogą być uciążliwe dla otoczenia (hałasy, wycieki), wreszcie o sortownie gałganów i starzyzny, huty szkła, wytwórnie papy smołowanej, gazownie, wytwórnie chemikalij i laboratoria chemiczne, zakłady do przerabiania oleju, wytwarzania pokostu, lakierów i farb, rzeźnie, rakarnie, garbarnie, zakłady do solenia i suszenia skór surowych, wytwórnie krochmalu, huty, odlewnie że-

laza i innych metali, kuźnie mechaniczne, stalowne, walcownie, kotłarnie, fabryki maszyn i żelaznych konstrukcyj budowlanych, łańcuchów, drutu i gwoździ, zakłady do ołowienia, cynkowania i cynowania, średnie i wielkie składy olejów mineralnych, zakłady działające przy pomocy siły wodnej itp.

Kierownicy takich zakładów winni złożyć właściwej władzy przemysłowej przy zgłoszeniu przedsiębiorstwa, o którym mowa powyżej, akt zatwierdzenia wydany przez władze polskie przed dniem 1 września 1939 r. lub po wyzwoleniu spod okupacji niemieckiej. Ponieważ niektóre rodzaje zakładów przemysłowych podlegają zatwierdzeniu przez władzę przemysłową I instancji, inne zaś — przez władzę przemysłową wojewódzką, nasuwa się pytanie, gdzie należy zgłosić taki czy inny zakład: do pierwszej czy drugiej instancji? Dekret postanawia, że akt zatwierdzenia zakładu należy złożyć „przy zgłoszeniu” przedsiębiorstwa. Ponieważ zaś „zgłoszenie” przedsiębiorstwa uskutecznia się w każdym wypadku u władzy przemysłowej I instancji, więc i akt zatwierdzenia zakładu przedkłada się tej samej władzy, bez względu na to, czy chodzi o zakład podlegający zatwierdzeniu przez władzę przemysłową I i II instancji. Gdyby się okazało, że dany zakład nie jest zatwierdzony w ogóle, albo że przedsiębiorca z jakichkolwiek powodów nie może przedłożyć dowodu zatwierdzenia, ma on obowiązek wnieść do władzy przemysłowej podanie o zatwierdzenie zakładu — dołączając do podania plany urządzenia zakładu, szkic sytuacyjny z uwidocznieniem zabudowania gruntów sąsiednich itd. Ponieważ wykonanie takich planów i szkiców oraz obliczeń statycznych jest kosztowne, zaleca się przedtem zasięgnąć w tej sprawie dokładnych informacji nie tylko u władzy przemysłowej, lecz także u władzy nadzoru budowlanego. Z góry zwraca się uwagę, że według przepisów prawa budowlanego rysunki, szkice i obliczenia dotyczące wszelkich budowli, muszą być wykonane przez uprawnionego do tego budowniczego. Podanie o zatwierdzenie zakładu wraz z załącznikami wnosi się do władzy przemysłowej I instancji — jeśli chodzi o zakład, podlegający jej kompetencji, w innym wypadku do władzy przemysłowej wojewódzkiej za pośrednictwem władzy przemysłowej I instancji. Jeśli chodzi o zakłady przemysłowe, będące pod zarządem Państwa, władza przemy-

słowa przed wydaniem orzeczenia o zatwierdzeniu zakładu ma zasięgnąć opinii właściwej instytucji gospodarczej, której podporządkowane jest przedsiębiorstwo, a więc właściwego zjednoczenia.

Dekret uchyla z mocą prawa ważność wszelkich prawnień przemysłowych, wydanych w okresie okupacji niemieckiej na dane przedsiębiorstwo w jakiegokolwiek formie (koncesja, licencja, zatwierdzenie).

Nowe zgłoszenia należy uskutecznić w terminie 3-miesięcznym od dnia wejścia w życie dekretu, a więc do dnia 16 lipca 1947 roku. Dekret nie bierze pod uwagę tej okoliczności, że liczne władze przemysłowe I instancji już przedtem uporządkowały swoje rejestry uprawnień przemysłowych, wezwawszy po wojnie wszystkich przedsiębiorców do zgłoszenia swych placówek przemysłowych, handlowych i rzemieślniczych. Ci przedsiębiorcy muszą obecnie dokonać zgłoszenia ponownie.

Władze przemysłowe mogą jednak przedsiębiorcom dokonywanie tych zgłoszeń ułatwić, zwłaszcza o ile chodzi o rzemieślników. Mianowicie od tych rzemieślników, którzy są już w posiadaniu karty rzemieślniczej, nie należałoby żądać złożenia przy zgłoszeniu dowodów uzdolnienia, a wystarczy legitymowanie się kartą rzemieślniczą, obojętnie, czy została ona wydana na podstawie wykazania się normalnymi dowodami uzdolnienia, z tytułu praw nabytych, czy w drodze dyspensy. To samo tyczy się rzemieślników, którzy po wojnie swego warsztatu nie zgłosili w ogóle, a są w posiadaniu karty rzemieślniczej przedwojennej, wydanej przez władzę przemysłową obecnego miejsca siedziby rzemieślnika lub przez inną.

Wreszcie kwestia opłaty stemplowej. Zdaniem naszym ci wszyscy przedsiębiorcy, którzy są już w posiadaniu odpowiedniego uprawnienia przemysłowego, wydanego na obecne miejsce prowadzenia przedsiębiorstwa, przy ponownym zgłoszeniu, zarządzonym dekretem, nie mają obowiązku uiszczenia nowych opłat, nie chodzi tu bowiem o wydanie nowego uprawnienia przemysłowego, lecz tylko o skontrolowanie uprawnienia dotychczasowego dla celów wewnątrz-administracyjnych władzy, mianowicie w celu uporządkowania rejestrów uprawnień przemysłowych.

Jednorazowe świadczenia na rzecz ofiar powodzi

Opierając się na zarządzeniu Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej o jednorazowym świadczeniu na rzecz ofiar powodzi, w celu sprawiedliwego jak i równomiernego rozłożenia tych świadczeń, Rady Narodowe powołają istniejące Komitety Obywatelskie Daniny Narodowej do podjęcia akcji niesienia pomocy ofiarom powodzi.

Podatnicy podatku obrotowego i dochodowego:

- Obowiązek świadczenia ustalony został dla:
1. podatników podatku obrotowego na zasadach ogólnych,

2. podatników podatku obrotowego w formie ryczałtu i
 3. osób utrzymujących się z nieokreślonych źródeł dochodu a podlegających daninie narodowej na zasadzie art. 3 pkt. 5 dekretu z dnia 13 listopada 1946 r. o daninie narodowej, w wysokości 25% przypadającej do zapłaty daniny narodowej po uwzględnieniu wszelkich ulg, odpisów z tytułu odwołań i bonifikat.
- Urzędy skarbowe przystąpiły do obliczenia świadczeń podatnikom podatku obrotowego na zasadach ogólnych i podlegających podatkowi

obrotowemu w formie ryczałtu oraz osobom utrzymującym się z nieokreślonych źródeł dochodu.

Obliczenia nie będą dokonywane dla przedsiębiorstw państwowych i pozostających pod zarządem państwowym, gdyż wpłata tych przedsiębiorstw nastąpi centralnie.

Dla przedsiębiorstw nowopowstałych do końca grudnia 1946 r., które nie zostały objęte obowiązkiem daniny narodowej, obliczenie wysokości świadczenia nastąpi odrębnie.

Wymiaru świadczeń dla przedsiębiorstw podlegających kompetencji urzędu rewizyjnego, bez względu na miejsce położenia przedsiębiorstwa, dokona Miejska Komisja Obywatelska w siedzibie urzędu rewizyjnego.

Dla innych przedsiębiorstw, położonych na terenie gmin miejskich i wiejskich, a podlegających kompetencji urzędów skarbowych, właściwą dla wymiaru świadczenia jest Miejska Komisja Obywatelska, działająca w siedzibie urzędu skarbowego, a w większych miastach dzielnicowe komisje obywatelskie.

Odnosnie **osób pobierających wynagrodzenie za pracę**, Związki Zawodowe powezmą uchwałę w sprawie wysokości jednorazowego świadczenia pracowników umysłowych i fizycznych; pracodawcy potrąca pracownikom świadczenia według uchwalonych stawek i wpłacają do kas skarbowych.

Ludność wiejska: obciążona będzie świadczeniem w naturze zasadniczo w wysokości 5 kg żyta z 1 ha użytkowego gruntu. Sołtysi poszczególnych gromad, osobiście z udziałem 2 członków Gminnej Komisji Obywatelskiej Daniny Narodowej obejdą wszystkich zobowiązanych do świadczenia i dokonają zbiórki zboża.

Zamiast żyta mogą być przyjmowane w tej samej wysokości, tj. po 5 kg z ha: pszenica, jęczmień lub owies. Ziemiaków w żadnym przypadku nie należy przyjmować. W wyjątkowych przypadkach Komisje Gminne mogą na podstawie uchwały Powiatowej Komisji Obywatelskiej Daniny Narodowej zwalniać ludność miejscowości dotkniętych bezpośrednio klęską powodzi i to teren całej gminy, gromad lub poszczególnych osób od świadczeń na pomoc dla ofiar powodzi.

Jednocześnie Powiatowe Komisje Obywatelskie Daniny Narodowej mogą udzielić w wyjątkowych przypadkach poszczególnym gminom i gromadom upoważnień na wpłatę gotówkową zamiast zboża.

Miejskie i gminne zarządy oblicza na podstawie ksiąg bierczych **podatników podatku od nieruchomości**, podlegających daninie narodowej, jednorazowe świadczenie na rzecz ofiar powodzi.

Wysokość świadczenia wynosi 25% przypadającej do zapłaty daniny narodowej, tj. kwoty daniny netto, po uwzględnieniu wszelkich przyznanych ulg, odpisów i bonifikat. O wysokości ustalonego świadczenia wysłają zarządy gminne i miejskie indywidualne zawiadomienia.

Wojewódzki Komitet wyraził nadzieję, że społeczeństwo wielkopolskie, znane ze swej ofiarności i zrozumienia obowiązków obywatelskich, zechce okazać swoją gotowość niesienia pomocy ofiarom powodzi w stopniu wyższym niż to przewidują wymienione wyżej normy.

Akcję niesienia pomocy powodzianom należy ponadto rozszerzyć przez zbieranie części odzieży i sprzętu domowego. Wszelkie zebrane przedmioty należy przekazywać miejscowym Komitetom Opieki Społecznej za pokwitowaniem.

Poradnik księgowego

Konta kosztów w księdze głównej według jednolitego planu kont.

(Dokończenie)

W zespole wszelkich kosztów prowadzenia przedsiębiorstwa specyficzny charakter stanowią odpisy na zużycie składników majątkowych stałych i ich księgowo rozprawadzenie po myśli wytycznych jednolitego planu kont. I jakkolwiek zagadnienie odpisów było niejednokrotnie przedmiotem rozważań na łamach Tygodnika, nie została dotychczas wyjaśniona kwestia ich ujawnienia po myśli jednolitego planu kont.

Następna grupa klasy czwartej planu kont, (tj. po dotychczas omówionych) dotyczy tzw. odpisów i kosztów kalkulowanych. Reasumując dotychczas poruszane grupy względnie podgrupy jednolitego planu kont dotyczące kwestii odpisów stwierdzamy, że na tym odcinku korespondują ze sobą klasa zerowa, druga, czwarta oraz klasy obejmujące konta rozliczeń kosztów. Do tej ostatniej powrócimy w terminie późniejszym.

I tak w wymienionych klasach jednolitego planu kont obejmują:

a) grupa 07 — Umorzenie wartości majątku stałego.

- b) „ 22 — Odpisy na zużycie budynków, maszyn i urządzeń pozazakładowych.
- c) „ 27 — Okresowe odpisy umorzeniowe (podgrupa 276).
- d) „ 47 — Odpisy kalkulowane.

Z wyżej wspomnianych kont pierwsze zaliczamy do składników kapitałowych dotychczas powszechnie znanych pod mianem rezerwy czy funduszu amortyzacyjnego przy kierowaniu się tzw. metodą pasywną lub pośrednią odpisów. Pozostałe konta są czysto wynikowe i ze sobą ściśle zespolone. W końcowym rezultacie zależnie od powstania różnicy między odpisami kalkulowanymi a tzw. odpisami ustawowymi, określonymi rozporządzeniem ministra skarbu (patrz str. 51 Tygodnika — nr. 7 z dnia 15 lutego 1947 r.) może zaistnieć konieczność korzystania z grupy 28 — „Różnice kalkulacyjne”.

Odpisy kalkulowane odpowiadają w zasadzie rzeczywistemu zużyciu i obejmują tylko te składniki majątku stałego, które były w danym okresie czynne. Ponadto omawiana grupa 47 jednolitego

planu kont mieści w sobie kalkulowane odpisy wartości niematerialnych i prawnych oraz koszty kalkulowane. Podział dalszy tej grupy przedstawia się następująco:

- 47 Odpisy i koszty kalkulowane.
- 470 Umorzenie wartości terenów i budowli.
- 471 Umorzenie wartości maszyn i urządzeń technicznych.
- 4710 Umorzenie wartości maszyn.
- 4711 Umorzenie wartości urządzeń technicznych.
- 472 Umorzenie wartości różnych ruchomości.
- 475 Umorzenie wartości niematerialnych i prawnych.

Niezależnie od wysokości stosowanych odpisów na uwagę zasługuje ich okres przeprowadzania. W mniejszych przedsiębiorstwach, w których księgowość jest obrazem prostoty, przeprowadzamy odpisy jednorazowo przy końcu roku obrachunkowego, — natomiast w większych z przyczyn zrozumiałych przeprowadzamy księgowo odpisy co miesiąc, korzystając z grupy 27 jednolitego planu kont.

Celem dokładnego zrozumienia analizy odpisów podajemy przykład księgowania, zakładając, że:

1. posiadamy w dniu otwarcia maszynę czynną w danym roku wartości zł 60.000,—,
2. ustawowy odpis za rok gospodarczy wynosi 10 procent,
3. kalkulowany odpis (tj. po myśli podanych wyżej uwag) wynosi za cały rok gospodarczy 12 procent,
4. miniony rok gospodarczy obejmował 3 miesiące.

010 Maszyny			
<u>1./10. B. Otw.</u>	<u>60.000,—</u>	<u>31./12. B. Z.</u>	<u>60.000,—</u>
		(0999)	
0710 Umorzenie maszyn			
<u>31./12. Konto</u>	<u>1.500,—</u>	<u>31./12. Konto</u>	<u>1.500,—</u>
0999		276	
276 — Okresowe odpisy umorzeniowe			
31./12 — konto		31./10. — Konto	
0710	1.500,—	47.10	600,—
31./12. — konto		30./11. — Konto	
28	300,—	47.10	600,—
		31./12. — Konto	
		47.10	600,—
	<u>1.800,—</u>		<u>1.800,—</u>

4710 — Kalkulowane umorzenie wartości maszyn

<u>31./10 — Konto</u>	<u>31./12. — Konto</u>
276 600,—	0901 1.800,—
30./11. — Konto	
276 600,—	
31./12. — Konto	
276 600,—	
<u>1.800,—</u>	<u>1.800,—</u>

28 — Różnice kalkulacyjne.

<u>31./12. — Konto</u>	<u>31./12. — Konto</u>
0901 300,—	276 300,—

0901 — Straty i zyski

<u>31./12. — Konto</u>	<u>31./12. — Konto</u>
0901 1.800,—	28 300,—

0999 — Bilans zamknięcia

<u>31./12. — Konto</u>	<u>31./12. — Konto</u>
010 60.000,—	0710 1.500,—

Przytoczony przykład wykazuje, że dla celów ustalenia kosztów oparliśmy się o odpisy kalkulowane, zaś końcowe zamknięcie wykazało na rachunku strat i zysków odpis ustawowy (strona „Winien” zł 1.800,— mniej strona „Ma” zł 300,— równa się zł 1.500,—). Wreszcie w bilansie zamknięcia umniejszenie wartości składnika majątkowego wystąpiło po stronie pasywów.

Z kolei następną grupą klasy czwartej (48) jest wołna, którą wykorzystujemy przy przerzuceniu kosztów wykazanych w tej klasie do następnych, tj. tzw. kosztów rozliczeniowych.

Ostatnia grupa (49) obejmuje koszty specjalne, jak wytwarzania i sprzedaży. Dalszy podział tej grupy przedstawia się następująco:

49 Koszty specjalne

- 490—493 Koszty specjalne wytwarzania.
- 494—498 Koszty specjalne sprzedaży.
- 494 Opakowanie wysyłkowe.
- 495 Przewozy wysyłkowe.
- 496 Prowizje od sprzedaży.
- 497 Podatek obrotowy.
- 498 Podatki konsumpcyjne.

Pod mianem specjalnych kosztów wytwarzania rozumieć należy tego rodzaju koszt, który zaistniał na skutek wytwarzania pewnych towarów o specjalnym charakterze, tj. nie stałej tego rodzaju produkcji, lecz jednorazowej czy to dla celów propagandowych lub też innych o znaczeniu wyjątkowym.

W ramach kosztów specjalnych sprzedaży znajduje się również podatek obrotowy oraz podatki konsumpcyjne, tj. takie, które w kalkulowano w cenę sprzedaży, by je w całości ponosił konsument (spożywca).

mgr M. Nowicki.

Wyjaśnienia w sprawach skarbowych

Akcyza od bibułki

Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że prawo akcyzowe z dnia 3 lutego 1947 r. nie przewiduje obciążenia akcyzą **zapasów** bibułki do palenia tytoniu, które w dniu wejścia w życie powyższego

prawa znajdowały się w wolnym obrocie.

Nie podlegają zatem akcyzie zapasy bibułki, czy to w stanie nieprzerobionym, czy też przerobionym (księżeczki bibułkowe, gilzy), o ile w dniu **27 marca 1947 r.** znajdowały się poza pomie-

szczeniami magazynowymi wytwórni bibułek, to jest fabryki papieru.

Za wytwórnię bibułki nie uważa się zakładu wyrobu książeczek bibułkowych i gilz, gdyż wyrabia on je z produktu, od którego akcyza już została uiszczona: jest on zatem zakładem prze-robu.

Fakt, że w chwili wejścia w życie powyższego prawa w zakładzie wyrobu książeczek bibułkowych i gilz znajdował się towar wyprodukowany z bibułki, od której nie uiszczono akcyzy — nie może stanowić podstawy do obciążenia go akcyzą, skoro bibułka, z której dane książeczki bibułkowe i gilzy wyprodukowano, została wydana z fabryki papieru przed 27 marca 1947 r.

— Sprzedaż wyrobów tytoniowych.

Podajemy do wiadomości zainteresowanych Czytelników najważniejsze postanowienia rozporządzenia ministra skarbu z dnia 10 II. 1947 r. o sprzedaży wyrobów tytoniowych.

1. Pojęcie sprzedaży.

Sprzedaż wyrobów tytoniowych dzieli się na hurtową, podhurtową i detaliczną. Sprzedaż **hurtowa i podhurtowa** jest to zbycie wyrobów tytoniowych sprzedawcom. Sprzedaż **detaliczna** jest to zbycie wyrobów tytoniowych spożywcóm; rozporządzenie przewiduje następujące rodzaje sprzedaży detalicznej:

1. sprzedaż sklepowa specjalna; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych w takim sklepie, w którym obok wyrobów tytoniowych mogą być sprzedawane przybory do palenia, galanteria pałarska, zapalki, znaczki pocztowe, blankiety wekslowe i znaczki stemplowe, papier listowy, koperty i czasopisma — inne zaś artykuły tylko za zgodą Polskiego Monopolu Tytoniowego,

2. sprzedaż sklepowa mieszana; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych w takim sklepie, którego główny przedmiot handlu stanowią inne artykuły a nie wyroby tytoniowe,

3. sprzedaż uliczna; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych w kioskach i skrzynkach ulicznych w oznaczonych przez Polski Monopol Tytoniowy miejscach,

4. sprzedaż domowa; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych w zakładach gastronomicznych i hotelarskich oraz w bufetach,

5. sprzedaż dworcowa; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych w przeznaczonych dla publiczności w ruchu osobowym pomie-

szczeniach i na peronach dworców kolejowych, lotniczych, autobusowych oraz żeglugi morskiej i śródlądowej,

6. sprzedaż ruchoma; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych z obnośnych skrzynek lub wózków w pociągach, na wystawach, targach, imprezach sportowych itp.,

7. sprzedaż szafkowa; rozumieć tu należy sprzedaż wyrobów tytoniowych z szafek (gablotek) w izbach osiedli wiejskich.

Detaliczni sprzedawcy zaopatrują się w hurtowniach lub podhurtowniach, do których przez Polski Monopol Tytoniowy zostali przydzieleni.

Sprzedaż detaliczną mogą prowadzić spółdzielnie, inwalidzi wojenni, powstańcy śląscy, uczestnicy walki zbrojnej o niepodległość i demokrację, b. więźniowie polityczni, wdowy i sieroty po wyżej wymienionych, kluby, stowarzyszenia, organizacje społeczne i zawodowe z wyjątkiem politycznych.

Nie mogą zawrzeć umowy o sprzedaż wyrobów tytoniowych:

1. pracownicy państwowi, samorządowi i instytucyj publiczno-prawnych bez względu na charakter stosunku służbowego z wyjątkiem pracowników pełniących funkcje bezpłatnie,

2. osoby, przeciw którym toczy się postępowanie karno-sądowe, karno-skarbowe lub upadłościowe; osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądu karnego na karę dodatkową utraty praw publicznych; osoby prawomocnie skazane za występki skarbowe, oszustwo lub inne przestępstwa z chęci zysku bądź za przestępstwa przeciwko Państwu,

3. osoby całkowicie lub częściowo ubezwłasnowolnione,

4. osoby nie posiadające obywatelstwa polskiego i osoby stale zamieszkałe poza granicami Państwa.

2. Zmiany cen.

W razie obniżenia cen wyrobów tytoniowych Polski Monopol Tytoniowy wyrówna sprzedawcom wyrobami tytoniowymi różnicę ceny zakupu od zapasu przez nich posiadanego w dniu wejścia w życie obniżki, a dającego się ustalić na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg przychodu i rozchodu.

W razie podwyższenia cen wyrobów tytoniowych sprzedawcy obowiązani będą wyrównać gotówką Polskiemu Monopolowi Tytoniowemu różnicę ceny od posiadanego zapasu.

Koszty wzorcowe

Wyrażenie „koszty wzorcowe” jest dotychczas jeszcze różnie interpretowane. Cały szereg czynników wpływa na pomieszczenie tego pojęcia. Są to zjawiska powodowane rozwojem techniki, szerokim stosowaniem różnych jeszcze nie ustalonych ostatecznie zasad kalkulacji oraz nagłym zadaniem ze strony kierownictwa przedsiębiorstw stosowania przewidywania we wszystkich fazach rachunkowości.

Właściwe określenie kosztu wzorcowego jest następujące: Koszt wzorcowy jest to koszt produkcji bądź działalności handlowej, określonej na podstawie obliczenia, specyfikacji materiałów, pracy i kosztów wspólnych jako kosztów wzorcowych przedmiotów, składników, czy czynności ustalonych po dokładnej analizie jako obowiązujących dla porównań i obliczeń.

Przy ustalaniu wzorcowego kosztu pracy, jako podstawę musimy przyjąć wzorcową godzinę pracy oraz wzorcową stawkę płacy.

Normalną zdolność wytwórczą określa się i mierzy we wzorcowych godzinach pracy. Każda czynność, każda operacja wytwórcza musi być dokładnie zbadana, tak aby mogła być wyrażona w tych godzinach wzorcowych. W ten sposób możemy powiedzieć, że

wzorcową godziną pracy jest naukowo określona wartością wyrobu, który miał być wykonany w ciągu 60 minut.

Opierając się na tych określeniach możemy powiedzieć, że normalna zdolność wytwórcza jest to:

Ilość wzorcowych godzin pracy, jakie ma przedsiębiorstwo zużytkować przy normalnej wydajności na wykonanie określonej ilości dóbr przeznaczonych do przeciętnej sprzedaży w ciągu całego roku, zachowując w ten sposób najlepszy wynik użyteczny całej działalności gospodarczej.

W okresie między ostatnimi wojnami świat przeżywał szereg bardzo poważnych kryzysów gospodarczych, które pociągały za sobą bezrobocie, częściowe tylko wykorzystanie urządzeń wytwórczych, a nawet zupełne unieruchomienie szeregu przedsiębiorstw.

W związku z tym zaczęto rozważać potrzebę eliminowania w rachunkowości kosztów związanych z bezczynnością urządzeń. Jest rzeczą słuszną, że bezczynność i związane z nią koszty nie mogą obciążać faktycznej produkcji.

Te koszty bezczynności stanowiące część kosztów wspólnych przedsiębiorstwa znajdują się całkowicie w grupie kosztów stałych.

W związku z powyższym określeniem normalnej zdolności wytwórczej stało się możliwe ustalenie wzorcowych kosztów wspólnych, które możemy ująć następująco:

Wzorcowy koszt wspólny danego przedsiębiorstwa, czy też jego części jest sumą kosztów przypadającą na jedną wzorcową godzinę pracy danego działu zarówno w wysokości całkowitej bezpośrednich kosztów tego działu jak i części tych kosztów całego przedsiębiorstwa przy normalnej zdolności wytwórczej, przyczym obydwie

grupy tych kosztów zostały również określone wzorcowo. Ten sposób określenia wzorcowych kosztów wspólnych prowadzi do ustalenia kosztów bezczynności.

Koszt bezczynności jest sumą kosztów stałych, które nie mogą być zaliczone we wzorcowych kosztach wspólnych przy normalnej zdolności wytwórczej.

Stosowanie kosztów wzorcowych w obliczaniu kosztów własnych daje znaczne korzyści. Jest dużą pomocą przy normalizacji wyrobów, metod i procesów wytwórczych. Zwraca uwagę na zachodzące zmiany w ustalonych kosztach produkcji, prowadzi do celowej analizy przyczyn tych zmian. Upraszcza proces obliczania kosztów. Przyspiesza opracowanie wyników działalności wyrażonej w wartościach pieniężnych. Prowadzi do wspólnego wykładnika porównawczego kosztów pracy. Ustala normalną zdolność wytwórczą przedsiębiorstwa. Jest podstawą dla porównań wszystkich składników kosztów własnych. Służy za podstawę przy ustalaniu słusznych cen sprzedażnych. Ujawnia bezczynność przedsiębiorstwa i koszty z tym związane. Umożliwia przewidywanie zysków i analizowanie przyczyn powodujących zmiany w przewidywanych wynikach. Jest nieodzowną kontrolą nad odchyleniami od ustalonych wzorców. I wreszcie stwarza atmosferę współpracy i koordynacji wysiłków wszystkich działów przedsiębiorstwa w kierunku osiągnięcia optymalnych wyników swojej działalności.

Niewątpliwie ustalenie tych wzorców wymaga znacznego nakładu pracy i dużego zasobu wiedzy oraz umysłowych zdolności analitycznych.

W zależności od wielkości przedsiębiorstwa i jego zakresu działania praca ta trwa dłużej lub krócej, wymaga większego bądź mniejszego zespołu odpowiednich pracowników.

Wejście jednak na tę drogę daje tak znaczne korzyści, poczynając już od pierwszych ustalonych wzorców, że nie może być żadnej dyskusji na temat celowości stosowania metody kosztów wzorcowych.

inż. Jerzy Witowski

Przedsiębiorstwa i zajęcia należące do rzemiosła

IX.

66. Ślusarstwo samochodowe.

Uznane za odrębną gałąź rzemiosła rozp. M. P. H. 23 VI 1936 r. (Dz. U. Nr 49 poz. 456).

Kategorię rzemieślników nazywanych „monterami-mechanikami samochodowymi” należy oznaczać jako ślusarzy samochodowych, a karty rzemieślnicze im wydawane mają opiewać na „ślusarstwo samochodowe”, (Instr.).

W zakres ślusarstwa samochodowego wchodzi wyrób części składowych i montowanie ich w zespoły, wchodzące w skład pojazdów mechanicznych, tudzież naprawa i wszelkie czynności związane z naprawą silników, skrzynek, biegów, dyferencjałów, osi, ram oraz inne prace remontowania częściowego lub całkowitego tychże,

z wyjątkiem doraźnej zmiany części zużytych lub uszkodzonych na nowe części gotowe. Dotyczy to pojazdów mechanicznych (jak samochody, traktory, motocykle), a także motorówek, ślizgawców itp. Montowanie, wyrób części składowych i naprawa rowerów, zasadniczo wchodzi również w zakres ślusarstwa samochodowego, z tym, że prace te mogą być dokonywane także przez ślusarzy niesamochodowych, w szczególności przez ślusarzy precyzyjnych — mechaników. (Instr.).

Na stacjach obsługi samochodów wszelkie czynności wchodzące w zakres ślusarstwa samochodowego mogą być wykonywane samoistnie i zarobkowo wyłącznie na podstawie karty rzemieślniczej, prace zaś, nie wymagające uzdolnie-

nia zawodowego w rzemiośle ślusarskim, jak mycie wozów, oliwienie, nalewanie benzyny, dokręcanie obluźnionych śrub, zmiana kół, założenie resoru, zmiana opon i dętek oraz ich naprawa, zmiana szyb, naprawa drobnych uszkodzeń zewnętrznych, jak zgięcie błotnika, zderzaka itp. wolno prowadzić bez karty rzemieślniczej. (Instr.).

W sprawie elektrycznego spawania metali patrz „Kotlarstwo”.

67. Tapicerstwo.

Samoistne, zawodowe i zarobkowe prowadzenie robót dekoracyjnych, polegających na projektowaniu dekoracji wnętrz, dobraniu materiałów i dodatków, wzięciu miary, kroju i szyciu sztuk (jak np. portiery, story, zasłony, kotary, obicia), zakładaniu, drapowaniu sztuk itp., stanowi integralną część rzemiosła tapicerskiego i wymaga posiadania karty rzemieślniczej na tapicerstwo. (Instr.).

68. Tokarstwo.

Tokarze w drzewie, ebonicie, sztucznych tworzywach, rogu, tokarze i snycerzy kości słoniowej, wyrób kłocków, tokarze guzików, wyrób grabi, wyrób grzebieni. (M. P. 1945).

69. Wędliniarstwo.

Od osób posiadających kartę rzemieślniczą na wędliniarstwo (masarstwo) nie należy żądać przedkładania dowodu uzdolnienia zawodowego w rzeźnictwie, skoro osoby te mają wykonywać ubój bydła jedynie dla potrzeb własnych warsztatów wędliniarskich. (Instr.).

Przemysł oczyszczania (szlamowania) jelit zwierzęcych, wykonywany oddzielnie od wędliniarstwa (masarstwa) jest przemysłem wolnym. (M. P. H. 28 VI 1929 r. Nr P. A. 2330).

Praktycznie wędliniarstwo nie jest prowadzone oddzielnie, lecz łącznie z rzeźnictwem i wyrobem mięsa.

70. Wyrób frędzli, sznurków i taśm do lamowania.

Wyrób tych przedmiotów sposobem rzemieślniczym (nie fabrycznym) jest u nas — zdaje się — zjawiskiem rzadkim.

71. Wyrób przedmiotów z drucików złotych i srebrnych.

O tej gałęzi rzemiosła możemy powiedzieć to samo, cośmy zaznaczyli dla rzemiosła ostatnio wymienionego.

72. Wyrób szkieł i narzędzi optycznych.

Pod pojęcie „wyrób szkieł i narzędzi optycznych” podpada wyłącznie wyrób szkieł optycznych oraz dopasowywanie już gotowych szkieł według wskazówek lekarza-okulisty. (Instr.).

73. Wyrób wędlin z mięsa końskiego.

Podobnie jak wędliniarstwo niekońskie zwyczajnie nie jest prowadzone oddzielnie, lecz łącznie z rzeźnictwem, tak i wyrób wędlin z mięsa końskiego praktycznie stanowi integralną część rzeźnictwa końskiego. Teoretycznie wszakże prawo przem. uznaje „wyrób wędlin z mięsa końskiego” za odrębną gałąź rzemiosła.

74. Zduństwo.

Przemysł stawiania pieców kaflowych jest przemysłem rzemieślniczym określonym jako zduństwo. (M. P. H. z 28. IX. 1928 r. Nr P. A. 2808).

75. Zegarmistrzowstwo.

Zalicza się do niego wyrób chronometrów, zegarków, zegarów, zegarów elektrycznych, części od zegarów (M. P. 1945).

U nas „zegarmistrzowstwo” rzemieślnicze ogranicza się bodajże wyłącznie do naprawy zegarów i zegarków.

76. Złotnictwo.

Patrz „Jubilerstwo i złotnictwo”.

W. G.

Komunikaty i różne wiadomości

Reorganizacja Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

(PAG) W związku z reorganizacją Ministerstwa Przemysłu, do którego w myśl dekretu z dnia 27. III. 1947 r., przyłączono handel krajowy i zagraniczny, min. Hilary Minc zarządził następującą organizację handlu wewnętrznego, w łonie rozszerzonego Ministerstwa.

Powstały następujące nowe departamenty: — 1) Departament Planowania i Polityki Handlowej; — 2) Departament Obrotu Produktami Zwierzęcymi; — 3) Departament Obrotu Ziemiopłodami; — poza tym powstały dwa urzędy na prawach departamentu — 1) Biuro Cen; — 2) Komisariat Rządu do Spraw Wystaw i Targów.

Nazwy poszczególnych Departamentów i Biur wskazują na zakres ich kompetencji i działania.

Zaznaczyć należy, że Departamentowi Planowania i Polityki Handlowej powierzono ogólne planowanie obrotów wewnętrznych i usług handlowych (plany dystrybucyj terenowych: podmiotowej i przedmiotowej, planowania inwestycji, zatrudnienia, finansowania, określanie niedoborów importowych i nadwyżek eksportowych), ogólne kierownictwo polityki handlowej, opracowanie zagadnień prawnych, ustrojowych i admini-

stracyjnych, w dziedzinie handlu organizacja aparatu zbytu krajowego, przetwórstwa itp. Nadto powierzono temu Departamentowi kompetencje w sprawach szkolnictwa zawodowego handlowego, nadzór nad pracą w zakresie polityki handlowej w wydziałach wojewódzkich i referatach powiatowych, współpracę z organizacjami samorządowymi w sprawie kontroli i nadzoru nad targowiskami, rzeźniami, jarmarkami itp.

Biuro cen posiada następujące uprawnienia: — publikowanie cenników ustalonych przez organy państwowe; opracowywanie analiz cen wolnorynkowych, organizowanie sprawozdawczości, współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym itp.

Komisariat Rządu do Spraw Wystaw i Targów będzie regulował sprawy związane z krajowymi międzynarodowymi wystawami i targami w Polsce oraz udziałem wystaw na wystawach i targach za granicą.

Handlem zagranicznym kieruje specjalny Podsekretariat Stanu, któremu podlegają: Biuro Studium Handlu Zagranicznego, Departament Planowania i Koordynacji Handlu Zagranicznego, Departament Traktatów, Departamenty Importu i

Eksportu oraz mające charakter przejściowy, związany z pomocą międzynarodową okazywaną Polsce po wojnie — Biuro UNRRA, Demobilu i Reliefu.

Sprawy związane z finansową i rozliczeniową stroną handlu zagranicznego ułatwiane są przez Departament Finansowy Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

OPLĄTY NA FUNDUSZ PRACY

Podajemy do wiadomości zainteresowanych Czytelników, a w szczególności wykonywujących samodzielne, wolne zajęcia zawodowe, iż władze skarbowe — przy sposobności dokonywania wymiaru podatku dochodowego (wymiaru ostatecznego) — obliczać będą równocześnie opłatę na Fundusz Pracy.

W przedmiocie opłaty na Fundusz Pracy obowiązują nadal postanowienia ustawy z dnia 16 marca 1933 r. wraz z późniejszymi zmianami a mianowicie:

Opłaty od notariuszów, pisarzy hipotecznych i komorników oraz od samodzielnych wolnych zajęć zawodowych: lekarzy, dentystów, weterynarzy, felczerów, adwokatów, obrońców sądowych, architektów, inżynierów, techników i od innych samodzielnych wolnych zajęć zawodowych, wykaz których ustala w drodze rozporządzeń minister opieki społecznej w porozumieniu z ministrem skarbu i właściwymi ministrami, wynoszą 1 proc. ich opodatkowanego dochodu z pracy zawodowej.

Na następujące osoby, trudniące się wykonywaniem samodzielnych wolnych zajęć zawodowych, rozciąga się obowiązek uiszczenia na rzecz Funduszu Pracy opłaty w wysokości 1 proc. ich opodatkowanego dochodu z pracy zawodowej:

1. publicyści,
2. mierniczywo przysięgli,
3. księgowi,
4. rzecznicy patentowi,
5. technicy dentystyczni,
6. pośrednicy, jako to:
 - a) pośrednicy handlowi i giełdowi (maklerzy),
 - b) pomocnicy podróżujący (komiwojażerowie).
 - c) ekspedytorzy trudniący się osobiście z polecenia osób trzecich cieniem w urzędach celnych towarów wysyłanych za granicę lub otrzymywanych z zagranicy,
 - d) inspektorzy i agenci przedsiębiorstw ubezpieczeniowych, przewozowych, komunikacyjnych oraz instytucji kredytowych,
7. położne,
8. kosmetycy,
9. osoby posiadające uprawnienia do wykonywania praktyki pielęgniarskiej,
10. masażyści.

Opłacie tej nie podlegają uposażenia służbowe ani wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę, otrzymywane przez wyżej wskazane osoby.

Za podstawę obliczenia wysokości opłat od notariuszów i pisarzy hipotecznych oraz od samodzielnych, wolnych zajęć zawodowych służy dochód osiągnięty z danej pracy zawodowej i ustalony przy obliczaniu dochodu ogólnego dla wymiaru państwowego podatku dochodowego. Zmiany wysokości dochodu z pracy zawodowej, powstałe w wyniku rozstrzygnięcia odwołania, pociągają za sobą jednocześnie zmianę w wysokości opłaty.

Obliczenie i pobór opłat uskuteczniają urzędy skarbowe, w których okręgu wymierza się państwowy podatek dochodowy jednocześnie z obliczeniem i poborem właściwego podatku dochodowego.

O wysokości opłaty czyni się wzmiankę na nakazie płatniczym państwowego podatku dochodowego. Opłatę należy uiszczyć w terminie płatności podatku dochodowego.

OPLĄTY STEMPLOWE OD PODAŃ REPATRIANTÓW I OSADNIKÓW

W sprawie opłat stemplowych od podań wnoszonych przez repatriantów i osadników na Ziemiach Odzyskanych (okręgi należące do województw: w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Olsztynie, Szczecinie, Wrocławiu i Poznaniu) oraz stałych mieszkańców tych ziem wyjaśniono co następuje:

A. Podania i zaświadczenia związane z postępowaniem wymienionym w art. 1 i 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 1946 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego osób narodowości polskiej, zamieszkałych na obszarze Ziemi Odzyskanych wolne są od opłat stemplowych;

B. Wolne są również od opłat stemplowych podania osadników i repatriantów na Ziemiach Odzyskanych:

1. o przydział gospodarstw rolnych i inwentarza oraz o pomoc kredytową,
2. o wydanie orzeczeń odszkodowawczych za mienie pozostawione na terenie LSRR, BSRR, USRR, repatriację rodzin oraz stwierdzenie uprawnień repatriantskich,
3. o udzielenie pomocy, ochrony lub opieki repatriantom i przesiedleńcom,

jeżeli ci osadnicy i repatrianci nie posiadają na pozostałych terenach Polski jakichkolwiek obiektów majątkowych.

Gospodarka odpadkami użytkowymi

W każdej niemal fabryce powstają w procesie twórczym odpadki materiałowe dające się w pełni zużytkować. Rzadko gdzie spotyka się kontrolę nad nimi, zbieranie ich i oddawanie do magazynu.

Przeważnie walają się one po warsztatach z kąta w kąt i w rezultacie przy porządkowaniu zostają wraz z tzw. „szmelcem”, wywożone na zewnątrz, gdzie ostatecznie ulegają zniszczeniu. W sposób prosty i mało kosztowny można ten tak cenny materiał zbierać, zaoszczędzając w ten sposób nieraz bardzo znaczne sumy pieniężne.

Przed wojną jeszcze w paru fabrykach zorganizowano tę zbórkę. Podam tutaj przykład zastosowany w jednej z fabryk metalowych. Przy każdym stanowisku pracy zostały zainstalowane skrzynki o znormalizowanych wymiarach, do których robotnicy wrzucali wszelkie odpadki, poza wiórami. W końcu dnia pracy robotnik specjalnie do tego przeznaczony, mając do dyspozycji wózek, zwoził te skrzynki do magazynu na specjalny punkt kontrolny, gdzie w ciągu następnego dnia wyszkolony odpowiednio robotnik sortował cały materiał według profili i wymiarów wg. z góry żądanych długości. Na zasadzie poczynionych doświadczeń ustalono się dolną granicę długości, poniżej której odpadki uznano za całkowicie bezużyteczne i te zostawały wywożone nazewnątrz. W magazynie urządzono specjalne półki z listwami, na których była oznaczona skala w centymetrach. Posortowane materiały odkładano na te półki i z chwilą otrzymania kwitu rozchodowego na materiały w pierwszym rzędzie starano się dobierać materiał z odpadków. Skala na półkach ułatwiała szybkie określenie, czy wśród odpadków znajdują się żądane długości.

Naturalnie cały system był związany z zaprowadzeniem surowej dyscypliny na warsztatach i kategorycznego zakazu przechowywania przez robotników w miejscu pracy jakichkolwiek odpadków i tworzenia sobie „własnych podręcznych magazynów”.

Wysiłki osiągnięte w tej fabryce w ciągu pierwszego roku wyraziły się w pieniądzach następująco:

koszt codzienny wózki odpadków	zł 375.—
koszt codziennego sortowania	„ 1000.—
koszt skrzynek zbiorczych	„ 500.—
koszty dostosowania półek magazynowych	„ 220.—

Razem zł 2095.—

Wydano w ciągu roku do ponownego użytku z odpadków stali i żelaza ogólnej wartości zł 2780.—

Biorąc pod uwagę, że w ciągu roku zamortyzowano koszt urządzeń pomocniczych, rezultat okazał się wart pracy w to włożonej.

Dzisiaj, kiedy każdy kilogram zaoszczędzonego materiału odgrywa kolosalną rolę w pokonywaniu trudności zaopatrzenia surowcowego, zagadnienie to nabiera jeszcze większej aktualności. Powinniśmy zatem zwrócić baczną uwagę na ten odcinek gospodarki materiałowej.

inż. Jerzy Wiltowski

Zakup - sprzedaż - naprawa
wszelkich maszyn biurowych

Re-Ma

Poznań, św. Marcin 5 - Telefon 44-07

Dla Klienteli zamiejscowej przeróbki na układ polski w ciągu 1 dnia

Zawiadomienie

Zawiadamiamy niniejszym, że powierzyliśmy firmie

SKŁADY PAPIERU I TEKTURY
STANISŁAW DOLEWSKI
Spółka Komandytowa
w Poznaniu ul. Kantaka 5

wyłączną sprzedaż

na Poznań i Województwo naszego wyrobu

Papierów światłoczułych

amoniakalnych do **suchego** wywoływania

PLAN — FOTO — KOPIA

Spółka Przem. - Handlowa z o. o.

Katowice, Kochanowskiego 12

Polecamy:

PAPIERY ŚWIATŁOCZUŁE
gwarantowane najlepszej jakości, do **suchego**
wywoływania w oparach amoniaku.
Wyłączne przedstawicielstwo na Poznań
i województwo poznańskie.

Posiadamy stale na składzie:

ARTYKUŁY BIUROWE I SZKOLNE
PRZETWORY PAPIEROWE
PAPIERY — KARTONY — TEKTURY
FARBĘ DRUKARSKĄ
DRUT pudełkarski i introligatorski

SKŁADY PAPIERU I TEKTURY

STANISŁAW DOLEWSKI

Spółka Komandytowa

Poznań, ul. Kantaka 5 — Telefon 23-01

BIURKA

Krzeseła gięte, Meble szkolne

Poznańska Centrala Mebli - L. KONIECZNY

Przedstawicielstwa fabryczne

POZNAŃ, ul. 27 Grudnia 5, tel. 39-71

„Liniodruk“

LINIARNIA — INTROLIGATORNIA
Poznań, św. Marcin 9/10 tel. 42-32

polecamy: zeszyty, bruliony, papier kancelaryjny i księgi handlowe.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

KUPIJE, SPRZEDAJE i NAPRAWIA

aparaty radiowe

Zakłada wszelkie instalacje elektryczne

ST. OLSZAK
POZNAŃ, DĄBROWKIEGO 26

Jelita Sztuczne

Pierwsza Wielkopolska Wytwórnia Jelli

Własc. St. i J. Kamyszek

POZNAŃ, ul. Mielżyńskiego 17 - Tel. 36-89

Konto: Bank Związku Spółek Zarobkowych.

Dr A. Lewandowski

FOTO
Recepty

Cena ogłoszeń: za 1 mm na stronie 4-lamowej zł 15,—

Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym „P. A. P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63.

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel.: 78-82, 23-85, 23-88

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja Reklamy Fr. Krajna — Spadkobiercy Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 7 — Telefon 30-80 i oddz. Kraków, Rynek Gł. 46 — Tel. 503-66 — Bydgoszcz, Al. 1 Maja 16 Tel. 17-66 — Toruń, ul. Mostowa 38.

Administracja: Księgarnia Wilak Poznań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40
Konto P. K. O. — V-4085
Cena numeru 30,— zł, prenumerata kwartalna 300,— zł